

висновок, що стан юридичної лінгвістики як науки знаходиться на стадії активних наукових досліджень мови права у всьому світі [2].

Література

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sociolinguistics.lnu.edu.ua/ua/issues/05/03.pdf>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Є. І. Матвієнко

(курсант II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)

Науковий керівник: старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Нагорна Юлія Анатоліївна

На сьогодні юридичну термінологію називають найдавнішим пластом термінологічної лексики української мови, яка своїми коренями сягає глибокої дописемної старовини, коли право існувало у своїй первинній формі – формі звичаїв і традицій. Норми звичаєвого («неписаного») права зафіксовані у перших юридичних писемних пам'ятках періоду Київської Русі: договорах руських з греками 907, 911 і 944 рр., Правді Руській та інших документах князівського законодавства, що дають нам, як зазначав І. Франко в «Нарисі історії українсько-руської літератури до 1890 р.», найстаріші зразки актового язика і юридичної термінології дохристиянської Русі X століття. Ця тема є актуальною, тому що юридична термінологія є однією з найбільш значущих галузевих терміносистем. Проблеми вдосконалення термінології притаманні в тій чи іншій мірі будь-якій галузі науки і практики. Такі процеси характерні і для юридичної сфери життєдіяльності суспільства, оскільки глибокі соціальні зміни, що відбуваються в Україні в останні роки, зумовили стрімкі темпи правотворчої діяльності.

Виявлення та дослідження проблем використання юридичної термінології у законодавстві України є досить актуальним і потребує ретельного дослідження. Отже, юридична термінологія, яка функціонує саме у сучасній українській літературній мові, має такі особливості:

1. Переважна більшість юридичних термінів – запозичені слова, тобто інтернаціоналізми, що вживаються в багатьох мовах світу і мають одне джерело походження. Наприклад, з латинської мови, яка з давніх часів почала проникати в нашу мову, взяті такі терміни, як *алібі*, *архів*, *агент*, *адвокат*, *референдум*, *акцепт*, *юриспруденція*; з грецької мови –

дактилоскопія, амністія; з французької мови запозичені такі терміни, як *анкета, арбітраж, паспорт* тощо. Багато запозичень з англійської, німецької мов. Однак поряд з запозиченими термінами у юриспруденції використовують і власне українські: *допит, злочин, свідок, позивач, позов, відповідач, очевидець* тощо.

2. Юридична термінологія насичена словами, що мають особливе юридичне значення, наприклад, *дізнавач, безчинство, обшук, понятий, правник, хабарник, шахрай, злочинець, суд, суддя*, словосполученнями *викривальний доказ, документальний доказ, незаперечний доказ, неспростований доказ, абрєвіатура МВС* тощо. Вживаються віддієслівні іменники, не характерні для загального вжитку, наприклад, *притягнення, призупинення, обвинувачення* тощо. Більшість багатозначних слів визначає особливі юридичні поняття. Так, пом'якшити – зробити покарання менш суворим, стаття – певна частина тексту в юридичному документі, організатор – ініціатор злочину, епізод – частина злочинних дій тощо [1, с. 393].

Існуючі проблеми юридичної термінології, перш за все, є відлунням традиції радянського законотворення. Так, включення нормативних визначень у закони радянського періоду не було поширеним законотворчим прийомом (наприклад, Житловий кодекс УРСР не містить понять житло, жилі приміщення, жилі будинки тощо, проте ці терміни становлять основу поняттєвого апарату житлового законодавства і на сьогодні). Це було можливим за умов існування стабільності правового механізму в цілому, коли радянський законодавець надавав визначення базовим поняттям, юридична наука формувала поняттєвий апарат законодавства в правосвідомості суспільства, а судова практика надавала уточнення визначень понять (керівні роз'яснення Пленуму Верховного Суду), що сприяло нормальному, гармонійному розвитку поняттєвого апарату законодавства. Так, законсервована державна система породжувала відповідну їй юриспруденцію, яка ставала водночас одним із засобів консервації суспільної системи. Наслідком цього стала невідповідність між наявними суспільними запитами і реаліями життя. Нині ситуація з кількістю та якістю законів суттєво змінилася.

Сучасне законодавство – це законодавство занадто тривалого перехідного періоду Української держави, що характеризується фактичною відсутністю політичної еліти, частою зміною «квaziеліт» і відображенням їх партикулярних інтересів у державній політиці, безсистемний підхід до формування галузевих нормативних актів (наприклад, проблема застосування Цивільного та Господарського кодексів України). Зазначене призвело до ситуації, коли новітнє законодавство складають нормативно-правові акти,

частина яких так і не була оновлена після розпаду Радянського Союзу, а нові закони – це закони зі швидко змінюваними, неузгодженими між собою правовими положеннями.

Для вирішення однозначного розуміння юридичних термінів поширеною практикою є видання юридичних словників, що покликані усунути існуючі невідповідності серед юридичних термінів та надати роз'яснення законодавчо-невизначеним термінам [2, с. 7].

Таким чином, що проблеми використання юридичної термінології на сьогодні набувають особливого значення, а тому потребують подальших змістовних досліджень, що будуть спрямовані на аналіз та розроблення пропозицій щодо впорядкування термінології у законодавстві України. Наявних на сьогодні вимог, що вироблені у теорії та практиці (їх якісний та кількісний склад) достатньо для започаткування процесу оновлення та впорядкування наявної юридичної термінології, що використовується у законодавстві України. Практично це можливо реалізувати за умови, що всі проекти нормативно-правових актів проходитимуть обов'язкову (не формальну) мовно-термінологічну експертизу термінів, що вживаються законодавством України. До складу експертної комісії повинні входити фахівці різних галузей (мовознавці, правознавці тощо) знань. Сучасні інтеграційні процеси у державі і задекларовані нею реформи не допускають роздумів та декларативних гасел. Тільки загальнодержавна системна політика щодо дотримання загальних вимог термінотворчості, встановлення персональної відповідальності розробників та осіб, що приймають нормативні акти, зможе гармонізувати наше законодавство, не допустити ще більшої кризи у термінотворчому процесі та дозволить створити несуперечливу систему термінів чинного українського законодавства.

Література

1. Хохрякова Л. Юридична термінологія та проблеми її вивчення на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у ВНЗ / Лариса Хохрякова // Вісник мариупольського державного гуманітарного університету. – 2009. – № 2. – С. 402.
2. Horobets N.O. Problems of use of legal terminology are in legislation of ukraine / Horobets N.O.. // Scientific Herald of Kherson State University. – 2016. – №1. – P. 81.